

Is de ekster volgens velen nog steeds in opmars, wakkere vogelaars weten beter!

Afname van de ekster in Nederland

Een vogelwerkgroep in het agrarische deel van De Kempen voerde verscheidene malen een wintertelling uit in een groot gebied (jaarlijks tussen de 5.520-14.800 ha). De gemiddelde dichtheid waarin eksters werden waargenomen viel terug van 5,7 exemplaren per 100 ha in 1984-1986 tot 2 exemplaren per 100 ha in 1996 en 1998. Meer dan een halvering van de aantallen dus. Dit is geen regionaal fenomeen maar een landelijk verschijnsel, zo blijkt uit het Punt Transect Tellingenproject (PTT) dat Sovon organiseert in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Sinds 1978 worden ieder jaar eind december op 250-350 vaste telroutes, verspreid over het hele land, door vrijwilligers vogels geteld. Dit gebeurt volgens vaste standaardmethoden, waarbij op een (fiets)route van 25 km op 20 punten telkens vijf minuten wordt gekeken en geluisterd en alle waargenomen vogels worden genoteerd. Deze tellingen hebben voor de ekster een heel duidelijk beeld opgeleverd: stabiele aantallen in 1980-1985, gevolgd door een sterke afname in 1986 tot en met 1997. De afname lijkt inmiddels wat te zijn afgezwakt. De winterpopulatie is echter in een dikke tien jaar tijd gehalveerd! Gegevens uit het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van Sovon & CBS bevestigen dit beeld van afname. Ook de broedvogelaantallen zijn terug gelopen. Overigens zijn er nog wel wat nuances aan te brengen. De sterkste afname is opgetreden in bosgebieden (waar de ekster inmid-

dels veelal is verdwenen) en in het agrarisch gebied. In steden en dorpen daarentegen zijn de aantallen stabiel gebleven of zelfs toegenomen. Dit verklaart waarschijnlijk waarom zovelen nog steeds denken dat de ekster talrijk is en nog toeneemt: in de dagelijkse woonomgeving zijn eksters nog volop te zien. Landelijk weegt de eventuele toename in de steden echter niet op tegen de afname in het landelijk gebied, en per saldo zijn er momenteel beduidend minder eksters in Nederland dan tien jaar geleden. Over de reden van de achteruitgang valt, zo lang er geen specifiek onderzoek naar is gedaan, alleen te speculeren. De vraag of het massaal doden van eksters een belangrijke reden van achteruitgang is, zoals wel eens gesuggereerd wordt, valt niet onmiddellijk te beantwoorden.

De aantallen eksters die jaarlijks worden gedood, zijn inderdaad erg groot (91.000 in het seizoen 1996-1997; ontleend aan Nieuwsbrief 4 van de WildBeheersEenheidDatabank), maar het is onduidelijk wat voor gevolgen dit op populatieniveau heeft. Zo maakt het wel uit of het om gedode volwassen broedvogels gaat (wat een directe aanslag op de broedpopulatie is) of pas uitgevlogen jongen (waarvan vele ook onder natuurlijke omstandigheden sterven). Misschien dat concurrentie met de zwarte kraai een belangrijke rol speelt. Deze soort is in aantal toegenomen, prefereert hetzelfde landschap

als de ekster en is bij conflicten dominant. De zwarte kraai is bovendien een geducht predator van eksternesten. Los daarvan zullen veranderingen in de agrarische bedrijfsvoering van grote invloed zijn op een cultuurvolger als de ekster. Wellicht heeft de soort, na lange tijd geprofiteerd te hebben van intensivering van de landbouw, momenteel het tij tegen door allerlei nieuwe maatregelen (bijvoorbeeld mestinjectie in plaats van gieren). Of wat te denken van de toename van een aantal vogeljagende roofvogels, zoals de sperwer en de havik? Zo zijn er nog andere veronderstellingen te poneren die het verdienen nauwgezet te worden uitgezocht. Samenwerkende Organisatie VogelOnderzoek Nederland (Sovon) beperkt zich hier tot de feiten en die spreken wat de ekster betreft, voorlopig althans, boekdelen.

Bron:

Het Vogeljaar 47.3.1999, met toestemming van de redactie.

Ekster